

BÖLÜM 2

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİ VE REKABET ÖZELLİKLERİ*

Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ¹

Selvihan KURU²

¹ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye. kamil.kirkic@izu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8902-437X,

² MEB Olivin Çocuk Akademisi, selvihankuru@olivinakademi.com, ORCID: 0000-0002-2045-8575

*Bu bölüm birinci yazarın danışmanlığında ikinci yazar tarafından hazırlanmış yüksek lisans projesinden üretilmiştir. Çalışmanın bir kısmı 9-11 Ekim 2020 tarihlerinde gerçekleştirilen 5. Çukurova Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Hızlı ve durmadan değişen dünyada insanlar doğa ile iç içe yaşam sürmektedir. Yaşadıkları bu etkileşimli hayat sırasında aynı zamanda bireyler bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlar. İhtiyaçların giderilmesi amacı onların davranışlarının ana gerekçelerindedir. Bu ihtiyaçları karşılarken doğal olarak farklı bireylerle etkileşimde bulunurlar. Söz konusu etkileşimin yaşam üzerinde sihirli bir etkisi vardır. Bu etki yaşamı zenginleştirebilir ya da tersine fakirleştirebilir. (Yüksel, 1999). Dolayısıyla etkileşimin olduğu yerde iletişim vardır gerçeğini kabul etmeliyiz. İletişim, kişinin kendini tanıması ve daha iyi anlamasına imkân sağlarken eş zamanlı olarak olayları algılamaya, diğer insanları tanımaya ve tüm bu olguya kişisel bir anlayış geliştirmesini sağlamaktadır. (Gürüz ve Eğinli, 2011).

Etkileşimi hızlandıran önemli faktörlerden biri sosyal becerilerdir. Birbirleriyle iletişim kuran insanlar süreci yürütmek ve yönetmek açısından sosyal becerilerini kullanırlar. Bu açıdan bakıldığında belli bir toplulukla birlikte yaşayan insanlar için sosyal beceriler oldukça değerlidir. (Kurtulan, 2015; Yüksel, 1999).

Kişi, gelişimini sürdürmek için doğduğu andan itibaren farklı sosyal kaynaklarla tanışarak bu kaynaklar yardımı ile etkileşim kurar ve gelişimini bu doğrultuda sürdürmeye devam eder. (Gander ve Gardiner, 2004). Sosyalleşme sürecinde kişi birden çok davranış özelliği geliştirir. Ailesi, çevresi ve yaşadığı toplum içindeki söz konusu süreçte rekabet duygusuyla tanışır. Toplum olarak hayatta sık

sık karşımıza çıkan rekabet; insani olarak doğal bir eğilimdir (Başal, 2003).

Bireyin 0-6 yaş dönemi sosyalleşme adına önemli bir dönemdir. (Tsiakara ve Digelidis, 2014) 0-6 yaş dönemi gelişimin de hızlı olduğu bir dönem olup bu dönemde çocuk; büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin de getirisiyle devam eden bir süreç içine girerek ilerler. (Kurtulan, 2015).Zaman içerisinde aynı kaynaklara ulaşmaya çalışan çocuklar rekabete dayalı davranışları sosyalleşme süreci içerisinde öğrenirler. (Tsiakara ve Digelidis, 2014).

Rekabet; bir davranış türü olarak bakıldığında; aynı amaç için kişilerin yarış içerisinde olma durumudur. Karşısındaki kişi ile kendini kıyaslama, ondan daha iyi yapma veya karşısındaki kişi ya da kişileri performansını ortaya koyarak geçme davranışı olarak belirtilebilir. (Tsiakara ve Digelidis, 2014). Pierson (1990) ise rekabeti olabileceğinin en iyisi olma amacı taşıyan bireylerin amaca yönelik başarıya duygusunun bir getirisi ve başarıya isteği olarak tanımlamıştır. Ayrıca rekabetçiliği çok nitelikli bir yapı olarak ele almıştır (akt. Bilbey-Akbayırlı, 1988). Amerikalı psikanalist Horney, psikoloji bilimi içerisinde rekabet için; daha iyi olmayı istemek ve kendini topluma benimsetmek amacı içinde olan tutum ve davranış bütünlüğü olarak yorumlamaktadır (Horney, 2007; 1991)

0-6 yaş aralığındaki çocuklarda rekabet davranışı 36.aydan itibaren kazanma ya da kaybetme duygusu olarak kendini göstermektedir. Stipek, Recchia, McClintic ve Lewis 'a göre (1992) okul öncesi eğitim almaya başlayan çocuklar evdeki sosyal yaşamlarından farklı olarak

bilişsel, dil ve sosyal becerilerinin gelişimine; alanında uzman kişiler tarafından gözlemlenen bu ortamda sunulan bilgi ve davranışları kabullenmeye ya da anlamaya odaklanırken kendilerini rekabet ortamında bulmaktadırlar. (Baumrind, Larzelere ve Owens, 2010; akt. Bülbül, 2019).

Yaşamımızda çeşitli alanlarda rekabet ortamları ile karşılaşırız. Okul çağındaki çocukların rekabet ortamları sosyal kıyaslamalar ve okul olayları sebebi ile özellikle dikkat çekicidir. Öğrencinin sınıfında daha iyi bir konumda olması ya da okul takımına girme çabası gözlemlenen rekabet ortamlarındandır. (Weinberger & Stein, 2008; akt. Sönmez, 2016).

Okul çağındaki çocuklar için bu rekabet ortamı önemli bir düzeydedir ve etkisi fazladır. Dolayısıyla rekabet davranışının belirli bir düzeyde olması çocuğun işe odaklanması ve ilgi göstermesi açısından gereklidir fakat davranışın fazlalığı çocuğun sosyal-duygusal durumunu olumsuz yönde etkileyebilir. (Sönmez, 2016).

1.1. Problem Durumu

Okul çağındaki çocuk tüm gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal gelişim ve sosyal beceri alanlarında da ailesinden, yaşlılarından, okulundan ve içindeki yaşadığı toplumdaki etkilenmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde aileden daha çok okul ve arkadaşlıklar etkilidir. Sosyal becerilerin geliştiği erken yaşlarda çocuğun, arkadaşlık kurmaya ve birlikte oyunlar oynamaya ilgisi artar. Motive olan çocuk çevresindeki çocuklarla tanışmaya ve etkileşim kurmaya yönelir. Okul

ortamında daha etkin davranış kuralları ile tanışan çocuk, anne ve babasının yönlendirmesi ve koruması olmadan ilk kez arkadaşlarıyla nasıl iletişim kuracağını ve devam ettireceğini öğrenir. (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

Rekabet doğal bir olgudur. Sahip olunan kişisel özellikler ve çevrenin yarattığı etki sonrasında ortaya çıkmaktadır. Rekabet; yaşamın her aşamasında kendini sürekli geliştiren ve hedefini gerçekleştirme çabası içinde bulunan bireyi başarılı olmaya yönelten ve bireyin doğal duygu döngüsü olarak kabul edilen önemli bir motivasyon sebebidir (Bülbül, 2019). Yaşamlarına erken yaşlarda giren rekabet duygusunun yapıcı olması durumunda, çocukları faaliyetlerini uygulama esnasında daha üretken ve hevesli hale getirirken aynı zamanda motive etmektedir. (Sheridan ve Williams, 2006). Öğrenme ilk olarak aile ile evde başlar. Okul öncesi dönemde çocuk kendisine rakip olabilecek yaşlıları ile bulunduğu ortamda davranışlarını ve tutumunu şekillendirir. (Arı, Bayhan ve Artan, 1997; akt. Bülbül, 2019). Öğretmenleri ve yaşlılarıyla girdiği okul öncesi eğitim kurumlarında rekabeti öğrenen çocuk etkileşimi ve paylaşmayı başarılı bir kişi olmayı da öğrenir. (Anlıak, 2004). Bu doğrultuda çocukların ailelerinden ayrı ilk kez farklı bir sosyal ortamda bulunup eğitim aldığı ve farklı yetişkin ve yaşlıları ile bir araya geldiği kurum okul öncesi eğitim kurumlarıdır. (Sak, Şahin-Sak, Atli ve Şahin, 2015).

Okul öncesi eğitim kurumları bireyin eğitim hayatındaki ilk basamaktır. Bu kurumlarda çocuklar yaşları ve bilişsel düzeylerine uygun olarak aldıkları eğitimin yanında, paylaşmayı, iş birliği içinde

olmayı bireysel ya da grup içi aktivitelerde kurallara uyarak oynamayı, karşısındaki kişinin ne hissettiğini anlamaya çalışmayı, gerektiğinde kendi isteklerinden vazgeçmeyi ve bunun gibi birçok sosyal-duygusal davranışı öğrenmesi mümkündür. (Bakhla, Sinha, Sharan, Binay, Verma ve Chaudhury, 2013). Friedman'a (2013) göre günümüz toplumunda aile içinde anne de baba gibi çalışma hayatına katılım göstermektedir. Evde daha az vakit geçirmesi sebebiyle annenin çocuğun bakımında düzenlemeler yapma ihtiyacı doğmuştur. Çalışan anne evde çocuğuna ayırdığı kaliteli zamanın azalmasından sebep onun sosyalleşebilmesi için organize olmasına gerek duyar. Annenin aktivitelerdeki katılımının azalması çocuğun rekabet içeren aktivitelere yöneldiğini göstermiştir (Friedman, 2013, akt. Bilici, 2019)

Bireylerde rekabet duygusu incelenirken dikkat edilen bir başka husus ise 20. yüzyıldan itibaren ailelerin az çocuk sahibi olma isteğidir. Buna istinaden az çocuklu ailede ebeveynin çocuğuna gösterdiği ilgi ve yapılan yatırım oranlarında görülen artış ailenin çocuk üzerinden kendini iyi hissetme duygusunun artmasına sebep olmaktadır (Friedman, 2013; akt. Bilici, 2019). Motivasyon ile ilgili yapılan çalışmalarda karşımıza sonuç olarak rekabet kavramının öğrenme sürecinde önemli bir etkisinin olduğu çıkmaktadır. Bu sebeple çocuklar için son yıllarda motive etmek amaçlı rekabet kavramı kullanılabilir (Giota, 2010; Harackiewicz, Barron, Pintrich, Elliot ve Thrash, 2002; Sheridan ve Williams, 2011; akt. Uyanık-Balat, Akman, Arslan-Çiftçi, 2017). Motivasyonu kazanma hırsı ile artan kişinin

rekabete yönelik bir ortamda kazanma istediği de artmaktadır. (Malhotra, 2010; Akt. Bilici, 2019). Kişi bu durumda rekabetçi davranmayı seçmektedir. Buna sebep olan ise yapılan işi karşısındakinden çok daha iyi başarabilme girişimidir (Tsiakara ve Digelidis, 2012).

Çocuklarının öğrenme aktivitelerine bire bir destek olan bazı ebeveynler ise rekabet ederek iyi bir başarı elde edilmesini sağlamaya çalışırlar. (Horney, 2007) Ancak verilen desteğin, çocuğun başarısını daha iyiye taşımasından ziyade üzerinde bir baskı oluşturabileceği de düşünölmelidir. Söz konusu baskı çocuğun akademik başarısında negatif rol alacağı gibi sosyal-duygusal açıdan da olumsuz etkilenmesine sebep olabilir. Bu durum çocuğun ileriki yaşlarda sıkıntılar yaşamasına sebep olabilir (Bauman, 2010). Rekabet davranışı bireyin var olan güç durumlarda ortaya koyduğu tepkilerdir. Bireyler karşılaştıkları zor durumlardan kurtulma çabası ve hayatının devam etmesi içğüdüsü ile rekabet davranışı sergiler. (Alpoğuz, 2014) Okul öncesi dönemde ilk kez rekabet ortamında bulunan çocuk ilgiye ve daha iyi hissetmeye ihtiyaç duyduğu için; bir anda kendisinin de anlamakta zorluk çekeceği hırçın bir davranış sergileyebilir. Rekabetçi davranış içindeki birey başkalarına üstünlük kurma ve karşısındakini etkisi altına alma çabası gösterir. Çocuk tarafından yaşıtlarına ya da kardeşlerine uygulanan bu davranışların aşırı şekilde gösterilmesi normal dışı olarak belirtilebilir. (Balay, 2004) Dolayısıyla çocuk beklenenin dışında davranışlar geliştirir ve farklı şekillerde karşısındakine zarar verme girişimi içerisine girebilir. Kendini

tolumdan uzak tutmak isteyebilir. (Asunakutlu, Temel ve Dirlik, 2010)

Okul öncesi dönemindeki 195 çocuk, yapılan bir araştırmada 165 saat süreyle gözlemlenmiş ve davranışları incelenmiştir. Ne şekilde rekabet davranışı sergiledikleri belirlenmeye çalışılan araştırmada sonuç “sözel” ve “fiziki” davranışlar olarak iki grup şeklinde tanımlanmıştır. Sözel rekabette çocuk kendi özelliklerini yaşıtlarının özellikleri ile kıyaslayarak kendi üstünlüğünü ifade etmiştir. Fiziksel rekabette ise çocuğun karşısındaki yaşıtının onun eşyalarını izinsiz alması karşısında tepki gösterdiği sonucu çıkmıştır (Tsiakada ve Digelidis, 2012). Yapılan başka bir araştırmada da çocukların özellikle erken çocukluk döneminde rekabetçi davranış içindeyken sıklıkla karşılaştırma yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Giota (2010) yaptığı bir araştırmada okul öncesi çocukların, rekabete yönelten oyunlarda beklenenden daha hızlı öğrendiğini ortaya çıkmıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise rekabet davranışı içinde olan çocukların baskın olup olmadığı ve sosyal çevrede uyum içinde davranıp davranmadığı incelenmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak daha farklı rekabet davranışları içinde oldukları, yaşlarının ilerlemesiyle hedef/görev odaklı rekabet davranışının arttığı ve kızların erkeklere kıyasla daha fazla rekabetçi davranış sergilediği sonucuna varılmıştır. (Paquette, Gagnon, Bouchard, Bigras ve Schneider, 2013). Rekabet kavramı aslında çok sık karşılaşılan ve erken yaşlarda ortaya çıkan bir kavram olmasına rağmen kaynaklarda az rastlanır. (Balat, Akman ve Arslan-ifti, 2017). Rekabet konusu

ile ilgili yapılan araştırmalarda özellikle ergen, genç ve yetişkinlerin rekabet davranışlarının ele alındığı ve rekabetin akademik başarı, saygı, özgüven ve farklı karakterlere sahip kişilerle olan iletişimlerinin değerlendirildiği görölmektedir. (Kuzgun, 1990; Ortiz-Longo, 1997; Yavuzer, 1998; akt. Bülbül, 2019).

Araştırmanın problem cümlesini “Okul öncesi eğitimi süren çocukların rekabetçi davranış sergilemeleri ile sosyal beceri düzeyleri arasında ilişki var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma; okul öncesi eğitimine devam eden çocukların rekabet tarzları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Bu temel amacın yanında çocukların rekabet tarzlarının ve sosyal becerilerinin çeşitli değişkenler açısından da incelenmesi araştırmanın hedeflerindedir. Alt problemler belirlenen değişkenlerle aşağıdaki gibi incelenmiştir.

1. Okul öncesi eğitimine devam eden çocukların rekabetçi davranışları ebeveynin bireysel özelliklerine (Anne-baba öğrenim düzeyi, anne-baba çalışma durumu, ailenin medeni durumu) göre anlamlı düzeyde farklılık gösterir mi?
2. Okul öncesi eğitimine devam eden çocukların sosyal beceri düzeyleri ebeveynin bireysel özelliklerine (Anne-baba öğrenim düzeyi, anne-baba çalışma durumu, ailenin medeni durumu) göre anlamlı düzeyde farklılık gösterir mi?

3. Okul öncesi eğitimine devam eden çocukların rekabetçi davranışları ile sosyal beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Geleceğe yönelik düşünüldüğünde çocukların okul öncesi eğitim alması önemlidir. Sebebi ise temelde alınan bilgi ve beceriler okul öncesi yaşlarda edinilir ve geleceğe yön vermesi açısından öğretilen toplumsal ve ahlaki değerler bu yaşlarda kazanılır. (Yavuzer, 1995).

Aynı amaç için kişilerin yarış içerisinde olma durumu olarak tanımlanan rekabet davranışı çocukta sosyal becerileri geliştirme açısından motivasyon kaynağı olarak kullanıldığında yapıcı bir özelliktir ve beceri gelişimi ile olan bağlantısını anlamak adına önem taşır (Tsiakara ve Digelidis, 2012).

Yapılan çalışmada çocukların rekabet seviyelerinin sosyal beceri ile ilişkisinin ne yönde geliştiğinin belirlenmesi amaçlanır. Çıkan sonuçlara bakıldığında çocuklardaki sosyal beceri düzeyleri ile sosyal ortamda arkadaşlarıyla kurdukları iş birlikçi ve rekabetçi davranışların ne derece ilişkili olduğu tespit edilebilecektir. Çocuğun kendi çevresinde ve okul hayatında yaşlılarıyla kurduğu iletişim ve bundan dolayı ortaya çıkacak olan rekabetçi davranma duygusunu etkileyen özellikleri belirlemek adına çalışmanın önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir:

- Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği araçlarını ve kişisel bilgi formunu öğretmenlerin gönüllülükle ve içtenlikle dolduracakları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- İstanbul ilindeki okullarda, okul öncesi eğitimine devam eden çocuklar ve öğretmenler ile sınırlıdır.
- 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma, kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırma, normal gelişim gösteren çocuklarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun ilkokula başlayana kadar olan sürecini kapsayan, çocukların tüm gelişim özelliklerini ve toplumdaki kültürel değerlerini dikkate alarak en iyi şekilde yönlendiren ve geliştiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2003).

Sosyal Beceri: Her toplumun kendine ait tutum ve davranışları vardır ve bunlardan birisi de sosyal becerilerdir. Sosyal beceriler, bireylerin toplum içinde kabul görmesini sağlayan, sosyal ilişkilerin olumlu

yönde ilerlemesi için gösterilen tutum ve davranışlardır (Samancı ve Uçan, 2017).

Rekabet: Kişinin yapabileceğinden daha üst bir seviyede performans gösterme çabası ve diğer insanları geride bırakarak daha başarılı olmak için gösterdiği tutum ve davranışlardır (Bilbey-Akbayırılı, 1998).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi eğitim alan çocukların rekabet ve sosyal becerilerini; aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bölümde sosyal beceri tanımı, sosyal becerilerin yaşa göre gelişimi, okul öncesi sosyal becerinin önemi, rekabetin tanımı ve özellikleri ve okul öncesi rekabet algısının boyutları açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Sosyal Beceri ve Tanımı

Her çocuk varlığının ilk yıllarında benmerkezci bir yapıya ve hayat şekline sahiptir. Evde anne ve babasının varlığının farkındayken ve onlarla etkileşim halindeyken büyüme çağında çevresindeki insanlarla iletişim kurar ve daha sosyal bir birey halinde gelir. Dahil olduğu ortamlarda sosyal beceriler kazanır ve bu beceriler çocuğun gelişimine destek olup yeni sosyal beceriler kazanmasına katkıda bulunur (Dişci, 2019) . Çocuklara erken yaşta verilecek olan eğitim, onların sosyal ve duygusal gelişimleri açısından çok önemlidir. Günlük hayatın içinde ve akademik kariyerlerinde başarılı olabilmek adına hem zekâ hem de bilişsel yeterliliklerin yanında sosyal beceri kazanımı da gereklidir (Güzel ve Kurtulan, 2017)

Sosyal beceri bir bakıma çocuğun çevresindeki diğer çocuklara karşı olan davranış tutumudur. Bu davranış tutumu çocuğun bulunduğu topluma karşı sorumluluğunu gösterir. Yaşıtları ve çevresiyle sağlıklı iletişim kurar ve kurallara uyum sağlayarak saygılı olabilmeyi öğrenir. Toplumsal değerleri öğrenebilen çocuk istediklerini daha rahat ifade edip elde edebilir. (Çetin& ark.. 2002; Akt. Kurtulan, 2015). Toplumda karşımızdakinin olumlu tepkiler vermesini sağlamak ve olumsuz tepkilere engel olabilecek becerilere sahip olmak kişiler açısından önemlidir. Birey, toplum içindekiler tarafından kabul edilmek ister ve bu sebeple kabul görmüş davranış tutumları içinde olur. Bu davranış tutumları sosyal becerileri kapsar ve bu şekilde adlandırılır (Yüksel, 2004). Sosyal beceriler, toplumda olumlu geri dönüşlerin alındığı olumsuz tepkilerin ise alınmasını önleyecek, çevresindekilerle etkileşim içinde olan, sosyal açıdan kabul görmüş, hedefi olan, dinamik, insanın gözlenebilen veya gözlenemeyen duygularını içeren duyuşsal ve bilişsel öğeleri içeren ve öğrenilebilen davranışlardır (Bacanlı 1999).

Hayatımızda kurduğumuz ilişkiler, yaşantımızın olumlu-olumsuz yanlarını, mutlu ya da sıkıntılı anlarımızı belirler. Kazanılması gereken önemli becerilerden biri de kişinin çevresindeki insanlarla kuracağı sağlıklı ilişkilerdir. Çocukların ilişki kurmaları erken yaşlarda başlar. 2-3 yaşlarındaki çocuk sosyalleşmek ister ve kendini grubun parçası olarak hissettiği zaman olumlu güdülenir. 3-5 yaşlarında bu istek artar ve benmerkezci tutum ön plana çıkar. Çocuk

düşüncelerin hâkimi olmak ister ve zaman içinde her istediğine olumlu karşılık bulamayınca hayal kırıklığına uğrar (Bacanlı, 1999)

Çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesi ve toplum ile bütün hale gelmesi; çevresindekilerle ilişkiler, akademik kariyer, sosyal-duygusal davranışları ve mesleki yaşantıları gibi alanlarda sorunlarla karşılaşmamaları açısından önem taşır (Avcıoğlu, 2003). Sosyal beceri çocukların etkileşimi için önemli olup eksikliğinde müdahale edilmelidir. Geç kalınmış müdahale akademik süreçlerde yaşlılarından geride kalabileceklerini göstermektedir (Avcıoğlu, 2005)

2.2. Sosyal Becerilerin Yaş Gruplarına Göre Gelişimi

2.2.1. 0-3 Yaş Grubu Sosyal Beceri Gelişimi

Her bebek doğduğu andan itibaren çevresini keşfetmek ister. Keşif için kullandığı temel araçlar doğuştan kazanılmış duyuşal ve fiziksel yeteneklerdir (Cüceloğlu, 2014). Bu süreçte en önemli gelişimlerden biri de sosyalleşmedir.

Bebeklerin bir yaşına kadar olan dönemini oral dönem olarak tanımlayan Freud'a göre bu dönemde bebek ağız aracılığı ile kendisini ve çevresini keşfetmeye çalışır ve iletişim kurar. Anne ve bebek ilişkisi açısından ise bu dönem önemli bir yere sahiptir ve çocuğun kendisine ve diğerlerine karşı duyacağı güven hissinin temellerini oluşturur (Güngör, 2005). Erikson'a göre bebeğin ilk iki yılı kişilik gelişimi açısından önemlidir. 0-6 ay dönemde dış dünyanın ve çevresinin farkına varmaya başlar. Bu nedenle kendini güvende hissetme ihtiyacı duyar. İlk yıllarda güven duygusunu iletmesi anne

ile olan ilişkisine de bağlıdır. Bebek, annesinin ona önem verdiği ve bırakmayacağına inanırsa güven duygusu gelişmeye başlar ama tam tersi durum söz konusu olursa güvensizlik duygusu gelişir (Cüceloğlu, 2014).

Çocuklardan 2 yaşından itibaren özgür bir birey olmaları beklenir ve bunu zamanla öğrenirler. Buldukları ortamlarda farklı davranış şekillerinin sergilenmesi gerektiğini öğrenmeye başlarlar. Buna göre “Sosyalleşme Olgusu” nun ilk aşamaları anne babanın da desteğiyle ilerleyen bu davranışlar sayesinde oluşur (Yavuzer, 1997). Çocuğun düşünce dünyası 2.5-3 yaşlarını takiben git gide genişlemektedir. Nasıl bir birey olması gerektiğini araştırmaktadır ve bu yüzden kendi görünüşüne, cinsel farklılıklara, çevresinde gelişen her türlü olguyu sorgulama ve öğrenmeye çalışmaktadır. (Güngör, 2005).

2.2.2. 3-6 Yaş Grubu Sosyal Beceri Gelişimi

Bu yaş grubu çocuk kendi girişimiyle başkalarından bağımsız olarak yapmak istediği işleri başarmaya çalışır. Kıyafetlerini seçmek, kendi başına giyinmek ve sokağa çıkıp oynamak ister. Çocuğun bedensel ve dil gelişimi de bağımsız bir şekilde çevresiyle iletişim halinde olmasını sağlar (Cüceloğlu, 2014). Sosyal gelişimlerine paralel olarak oyun davranışları da gelişen çocuklar her oyuncuğa sahip olduğunu düşünürken artık “başkasının oyuncuğı” kavramını da öğrenmektedir. Oyun ilişkileri de gelişim gösterir ve iş birliğine dayalı oyun aşamasına geçer. Bu tür oyunlarda çocuklar aynı oyun içinde farklı görevler alırlar (Cüceloğlu, 2014). Dört yaşına geldiğinde akranlarıyla uzun süreli oyunlar oynayabilen çocuklar kendi yaş gruplarındaki

çocuklarla da etkileşim halinde olur. Bu dönem yaşlılarını değerlendirebildikleri ve sosyal becerilerinin iletişimlerine yön verdiği bir dönemdir (Gülay ve Akman, 2009).

Çocukların oyun davranışlarını gözlemleyen Holmberg (1980) bazı çocukların diğerlerine göre daha iyi ekip olduklarını ve iyi ilişkiler geliştirmede üstün olduğunu belirtmiştir. İyi ilişkiler sergileyen çocukların, bebekken güven duygusu içinde büyüduklarını savunmuştur (Cüceloğlu, 2014)

Arkadaşların ve öğretmenin öneminin arttığı altı yaş döneminde çocuk bir ihtiyaç olarak iletişim ve etkileşim içinde olur. Kritik bir dönem olan bu dönemde çocuğun birden fazla oyun grubu olur. Sosyalleşme sürecinde çocuğun iş birliği içinde olma, empati kurma, kurallara uyma, dostluk kurma gibi becerileri oldukça gelişmiştir. “Büyük çocuk” olarak kabul gören çocuk ebeveynlerinin ya da büyüklerin sohbetlerine dahil olmaktan keyif almaya başlar (Durualp ve Aral, 2011).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler

Çocuklar; doğuştan sosyalleşme isteği, fiziksel-duyuşsal, bilişsel-gelişimsel gibi yeterliliklere sahiptir. Bu yetilerin istenilen davranışa dönüşebilmesi için erken yaşlarda farkına varılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Desteğin sağlanamadığı durumlarda körelme oluşabilir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017). Sosyal beceriler ilişki başlatmaya ve sürdürmeye yarar. Hayatın ilk yıllarında edinilmesi gereken birçok beceri gibi önemlidir. Okul öncesi dönem kişiliğin oluşması, şekil

alması, temel bilgi ve becerilerin kazanılması, alışkanlıkların edinilmesi ve geliştirilmesi açısından kritik bir dönem olup ileriki yıllara da etki etmektedir. Öğrenim süresince etkili olmasının yanı sıra sosyal-duygusal yaşamı da biçimlendirir. Bu sebepten çocuğa kazandırılacak tüm deneyim ve eğitim olanaklarının; sosyal becerilerin gelişiminin desteklenmesi açısından kaliteli bir niteliğe sahip olması oldukça önemlidir (Alisinanoğlu ve Özbey, 2011).

Bu dönemde çevresine karşı merak içinde olan çocuklar, bu duygularını gidermek için olay ve durumları anlamlandırmaya çalışır ve çevresiyle sık sık etkileşim halinde olur. Çocukların sosyal ilişkiyi başlatmaya yönelik davranışlar da sergilediği gözlemlenmiştir. Bu doğal süreç içinde sergilenen tutum ve davranışlar; çocuğun dil, fiziksel, bilişsel ve psikomotor becerilerinin yanı sıra duygusal ve sosyal gelişim alanında da deneyim kazanmasına imkân sağlamaktadır. Kazanılan bu deneyimler toplum açısından çok önemlidir ve bu sayede çocukların ileriki yaşlarda akademik anlamda birçok yetiye sahip olabileceği yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

Sosyal beceriler; aile, akran grubu, okul hayatı ve toplumsal kültürden etkilenir. Okul öncesi dönemde okul ve akranlar daha etkilidir. Erken çocukluk döneminde kazanılan sosyal beceriler çocuğun yaşlıtlarına ve grup oyunlarına olan ilgisini olumlu yönde artırır. Okulda ailesinden farklı olarak bazı kurallarla karşılaşan çocuk tek başına çevresiyle iletişim kurmayı öğrenir ve bunun devamında nasıl davranması gerektiğini anlamaya çalışır (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

Okul öncesi dönemde çocukların sahip olması gerektiği düşünülen sosyal beceriler yapılan araştırmalar sonrasında üç grupta incelenmiştir:

Dostluk kurma becerileri: Çocukların etkileşim halindeyken karşılıklı davranışlarını ve duygularını anlayabilmeleri, olumlu ya da olumsuz durumları birbirlerine ifade edebilmeleri önemlidir. Bu durum; toplum içinde sosyal açıdan kabul gören/görmeyen davranış tutumlarını bilmesi ve aradaki farkı anlayıp grup içine dahil olması adına etkilidir.

İş birliğı yapabilme ve gruptaki çatışmaları çözebilme becerileri: Dostluk kurma becerisini kazanan çocuk içinde bulunduğu grupta olan akranlarını etkileyebilmek için onları dinleme, fikirlerini öğrenme ve karar sürecine dahil etme gibi sosyal davranışları kazanmaktadır. Bu açıdan grupta etkili olan çocuk lider olma ve liderini takip etme özelliğine sahip olur. Ancak, benmerkezci bir grupta çocuğun diğerlerini etkileme çabası çatışmalara sebep olabilir.

Empati becerileri: Sosyal becerilerin gelişmesine önemli boyutta katkısı olan; sevgi, ilgi ve empati duyabilme kavramları erken çocukluk döneminde anlaşılması zor soyut kavramlar olduğu için çocuklar bu kavramları çevrelerinde olan yetişkinlerden gözlemleyerek öğrenir. Bundan dolayı çocuğun çevresinde açısından önemlidir (Curtis, 1991;Akt. Özdemir Topaloğlu, 2013).

2.4. Rekabetin Tanımı ve Özellikleri

Rekabet hayatın içinde kişinin kendisini en iyi ya da mükemmel olarak yorumlayabilmesi adına diğer insanlardan daha başarılı olma ve onlara karşı üstünlük sağlama çabası ya da gösterilen çabanın hedefe ulaşması için içinde bulunulan tutum veya tutumlardır (Yavuzer, 2003). Diğer bireylerden daha iyi olma ve bunu başaran insanları örnek alma eğilimi (Morgan, 1980) ya da daha yalın bir şekilde ifade etmek gerekirse diğer rakiplere karşı daha kazançlı olma sürecidir (Bal, 2012). Yapılan araştırmalara göre her insanın doğasında var olan rekabet, bireyin yaşamı boyunca hayatın bazı evrelerinde diğer insanlarla yarışmalar serisinden oluşur. Farklı bir araştırmaya göre ise öğrenme sürecinde rekabet değil iş birliğinin ön planda tutulduğu ve insanın kültürünün temel parçası olduğu belirtilir (Sheridan ve Williams, 2006).

Psikoloji biliminde rekabetin tanımı; “bireylerin diğer bireyleri geçerek ulaşmak istedikleri hedef için gösterilen çaba ve davranışlardır” şeklindedir (Yavuzer, 2018) Çocukluktan itibaren kendimizi diğer insanlarla kıyaslar ya da aldığımız görevi başarmak adına gösterdiğimiz çabayı değerlendirme yolu ile rekabeti öğreniriz. Rekabet beraberinde bazı tutum ve davranışları getirir. Bunlar, kişinin toplumdaki varlığını kabul ettirmek ve toplumdan itibar görerek tatmin olma, gelen başarı ile birlikte en iyi olmayı amaç edinmektir (Jersild, 1976; Akt. Bülbül, 2019).

Rekabet verilen tanımlar doğrultusunda; hayatın herhangi bir etkinliğinde başarılı olmak için diğer insanlara karşı üstünlük sağlayarak daha başarılı olmayı hedefleyen tutum ve davranışlardır. (Bilbey-Akbayırılı, 1998). Kişinin rekabeti sergilemesindeki temel amaç, potansiyelini ve becerilerini fark etmesi ve bunları en üst seviyede geliştirip toplum içinde başarılı birey haline gelmek istemesidir (Morgan, 1980 Bu tutum, bireyin doğumdan sonraki dönemde ailesiyle girdiği etkileşim sonucu ortaya çıkan davranışlara göre şekillenmeye başlar ve okul öncesi dönemde yaşlılarıyla kurduğu iletişimde, sonraki eğitim döneminde birçok davranışın temelini oluşturarak gelişmeye devam eder (Benenson, Nicholson, Waite, Roy ve Simpson, 2001; Akt. Bülbül, 2019).

Rekabet, başarıya güdüleyen bir etken olmanın yanı sıra başaramama korkusu ile de yakından ilişkilidir. Birbiriyle ilişkili olmasına karşın birbirinden farklı gereksinim olan bu kavramlardan başaramama korkusu, kişinin başarı ihtimali olmadığı durumda risk almayarak faaliyet göstermemesidir. Başarma azmi ise görev sorumluluğu alırken bir korku yaşamamasıdır (Cüceloğlu, 2014)

2.5. Kuramsal ve Psikolojik Temelde Rekabet

Rekabetçilik kavramı psikoloji bilimi içerisinde psikanalitik kuramcılar olan Freud, Adler, Fromm ve özellikle Horney tarafından ele alınmıştır.

2.5.1. Sigmund Freud

Freud'a göre rekabetçiliğin incelenmesi adına savunma mekanizmaları; birçok davranışın, kişilik ve tutumların anlaşılması açısından önemli olgulardır (Horney, 1986; Gençtan, 1995). Özellikle nevrotik rekabetçiliği açıklarken, kişinin kullandığı savunma mekanizmalarından birinin “ödünleme” olduğunu belirtmiştir.

Kişi iyi olmayan yönlerini başka alanlarda çok iyi kapatmaya çalışır ve böylece eksik kalan yönünü ödünlemiş olur. Ancak birey eksik olan yönlerinden kurtulamadığı için karşısındakine engelleyici tutumlar sergiler ve bu bireylerin toplumun gelişmesine negatif etkisi olduğu belirtilir (Gençtan, 1995)

2.5.2. Alfred Adler

Adler, rekabetçiliği nevrotik bir tutum olarak görmüş ve kişinin üstünlük sağlayabilmek uğruna başka insanlara zarar getirebilecek davranışlarda bulunabileceğini açıklamıştır (Gençtan, 1995) Adler ayrıca doğum sırasının kişilik gelişiminde önem taşıdığını, ilk çocuk belli bir süre tek çocuk olarak daha avantajlı durumdayken ikinci çocuğun doğması ile kardeşlerin birbirini sürekli rakip olarak gördüklerini ve yarış halinde olduklarını, bunun travmatik bir durum olabileceğini belirtmiştir (Adler, 1995).

2.5.3. Erich Fromm

Fromm, insanların toplum içinde yaşanan süreçten etkilendiğini ve tüketen bir konuma yerleştiğini düşünmektedir. Tüketen insan aslında iç dünyasındaki boşluğu kapatmak adına daha da tüketmek ister ve bu aşamada kendini açgözlü, rekabetçi hisseder (Fromm, 1987).

2.5.4. Karen Horney

Horney rekabeti, normal ve nevrotik olmak üzere iki ayrı grupta ele almıştır. İki ayrı grubun ayrıştığı üç yön vardır. İlki, nevrotik birey rekabet ortamı olmaksızın kendini diğer insanlarla kıyaslar. İkincisi nevrotik bireyin amacı olağandışı ve eşsiz olma isteğidir. Üçüncü fark ise nevrotik bireyin rekabetçiliği ardında gizli bir düşmanlık duygusunun yaşanmasıdır (Horney, 1986)

2.6. Okul Öncesi Çocuklarda Rekabet Algısının Boyutları

İnsanlar toplum içinde sürekli öğrenerek ve deneyim kazanarak sosyalleşme çabası içinde olur ve çevresindeki insanlar tarafından onaylanmak ve onların yorumlarına bağlı olarak kendini geliştirmek durumundadırlar (Damon, 2006)..Özellikle okul öncesi eğitim alan çocukların birbirleri ile daha fazla rekabet içinde oldukları gözlemlenmiştir (Tsiakara ve Digelidis, 2012). Ebeveynlerinden edindiği deneyimlere paralel olarak çocuklar küçük yaşta rekabet hakkında fikir edinir ve idrak etmeye başladığı andan itibaren de sosyalleşmeye başlar Bu sosyalleşmenin neticesinde ise üç farklı davranış durumu geliştirirler (Sheridan ve Williams, 2006).

2.6.1. Başkalarına Odaklı Rekabet

Erken yaşlardan itibaren rekabetçi tavır sergileyen çocuklar kendilerini arkadaşlarıyla kıyaslama eğilimi içinde oldukları ve eğitim hayatlarında oyun arkadaşlarına karşı yapmış oldukları bu kıyaslama sebebi ile rekabetçi tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Ailesini ve kendi yaşlılarını göz önünde bulundurarak edindiği bu rekabet davranışı “başkalarına odaklı” rekabet davranışı olarak tanımlanmaktadır (Tsiakara ve Digelidis, 2014). Farklı bir kaynağa göre de çocukların başkalarına odaklı rekabet tarzı, yaşlılarına göre daha üstün özelliklere sahip olduğu inancı sebebiyle sergilediği davranışlardır (Tassi, Schneider ve Richard, 2001; Akt. Bülbül, 2019).

2.6.2. Göreve/Hedefe Yönelik Rekabet

Çocuklar erken yaş döneminde kendilerine verilen hedefe ulaşmak için gösterdikleri başarıyı yaşlılarıyla kıyaslar ve rekabet davranışı geliştirirler. Kaynaklara göre “göreve/hedefe yönelik rekabet” olarak belirtilen bu rekabet türünde başarma isteğiyle aldığı görevi tamamlamak için gayret eden çocuğun diğer çocuklarla kendisini kıyasladığı için “hedefe yönelik rekabet” ile “başkalarına odaklı rekabet” benzer özellikler göstermektedir (Tassi, Schneider ve Richard, 2001; Griffin-Pierson, 1990; akt. Bülbül, 2019). Okul öncesi dönemde çocukların yaşlılarıyla oynadıkları oyunlarda çekişme içerisinde oldukları ve yaşlılarına karşı galip gelerek başarılı olmaya çalıştıkları ve bu çabaları sebebiyle çocukların motive olabileceği belirtilmiştir. Son dönemde yapılan araştırmalara göre ise hedef ve çocuğa verilen görev için geliştirdikleri rekabetçi davranış okul öncesi

çocuklarda yeni bilgiler edinmesi açısından olumlu yönde tetikleyici bir rol oynayacağı sonucuna ulaşılmıştır (Sheridan ve Williams, 2011; Akt. Bülbül, 2019).

2.6.3. Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi

Rekabet tarzlarını ölçümlene amacı ile yapılan bir araştırmanın sonucunda; okul öncesi dönem çocuklarının ailesi veya öğretmenleriyle ya da arkadaşlarıyla ters düşmemek için rekabete yöneldikleri ve çocukların “baskınlık korunumu hiyerarşisi” olarak tanımlanan bu tarzın yaşlıları arasında ve sosyalleştiği alanlarda kullandıkları belirtilmektedir (Paquette, Gagnon, Bouchard, Bigras ve Schneider, 2013).

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

“İlişkisel tarama” olan bu model iki ya da daha fazla değişken arasında değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2016).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma grubunu İstanbul ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının 2019-2020 eğitim öğretim yılının ikinci dönemine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Bu grup içinden araştırma tekniklerinin uygulanacağı öğrenciler ise 3-6 yaş aralığındaki 49’u erkek 68’i kız toplam 117 öğrencidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından çocuğun kendisi ve ailesi hakkındaki demografik özellikleri(cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın çalışma durumu, anne-babanın medeni durumu ve bakım veren kişinin varlığı) belirlemek amacıyla hazırlanan sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Okul Öncesi Rekabet Ölçeği

Okul Öncesi Rekabet Ölçeği (The Preschool Competition Questionnaire), 3-6 yaş arası çocukların rekabetçi davranışlarını değerlendirmek için 2013 yılında Paquette, Gagnon, Bouchard, Bigras ve Schneider tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, toplam 17 maddeden oluşmaktadır ve bu maddeler çocukların anaokulundaki günlük aktivitelerinde gözlemlenebilen rekabetçi davranışlarını ifade etmektedir. Okul Öncesi Rekabet Ölçeği, her çocuk için öğretmenleri tarafından doldurulmakta ve ölçek 6'lı derecelendirme yöntemine göre (1-Asla, 2-Hemen hemen asla, 3-Bazen, 4-Genellikle, 5-Çoğu zaman, 6-Her zaman) cevaplanmaktadır.

Ölçek, “Başkalarına Odaklı Rekabet”, “Göreve Yönelik Rekabet” ve “Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutların madde sayıları sırasıyla 8, 6 ve 3'tür. Değerlendirme; çocukların her alt boyuttan almış oldukları puanlar ile yapılmaktadır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları her bir boyut için sırasıyla .89, .75 ve .74'tür ve test-tekrar test

güvenirlilik katsayısı ise sırasıyla .92, .80 ve .69 ($p<.001$) olarak bulunmuştur (Uyanık-Balat, Akman ve Arslan-Çiftçi, 2017).

Okul Öncesi Rekabet Ölçeği, 2017 yılında Uyanık-Balat, Akman ve Arslan-Çiftçi tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçe formun alt boyutlarının güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları her boyut için sırasıyla .96, .92 ve .91 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise yine her bir alt boyut için sırasıyla .95, .92 ve .85'tir. Sonuç olarak 3-6 yaş arası çocukların rekabetçi davranışlarını değerlendirmek için kullanıma uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunun bulgusuna ulaşılmıştır.

3.3.3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (Öğretmen Formu)

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (Öğretmen Formu), okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş arası çocukların sosyal beceri düzeylerini değerlendirmek amacıyla 2012 yılında Ömeroğlu ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Ölçek okul öncesi çocukların öğretmenleri tarafından doldurulmaktadır ve 5'li derecelendirme yöntemiyle cevaplanmaktadır. 409 çocuğun verisi kullanılarak doldurulan ölçek toplam 49 maddeden oluşmaktadır ve dört alt boyuta sahiptir. Bu alt boyutlar; “Başlangıç Becerileri” (12 madde), “Akademik Beceriler” (12 madde), “Arkadaşlık Becerileri” (13 madde) ve “Duyguları Yönetme Becerileri” (12 madde)'dir.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin faktör yapısının incelenmesi ve güvenirlik değerlerinin hesaplanması için 409 çocuğun verisi kullanılarak analizler yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının

güvenirligi için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerleri her bir boyut için sırasıyla .89, .88, .92 ve .92 olarak bulunmuştur. Ölçekteki maddelere, çocukları sosyal becerileri bakımından ne derece ayırt ettiğine, maddelerin faktörlerine ilişkin varyansa katkılarını değerlendirmek amacıyla madde-faktör puanları arasındaki korelasyonlarla bakılmıştır ve tüm maddeler için korelasyonlar .40'ın üzerinde bulunmuştur. Sonuç olarak Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (Öğretmen Formu)'nin çocukların sosyal becerilerini ölçmek için geliştirilmiş geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir (Ömeroğlu vd., 2012).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri; yukarıda açıklanan veri toplama araçları yardımıyla 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan farklı okul öncesi eğitim kurumunda eğitimine devam etmekte olan öğrencilerin öğretmenlerine Google Forms aracılığıyla yollanan anket formları ile toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma verileri öncelikle anket formları ile Google Forms aracılığıyla toplandıktan sonra Office Excel programıyla düzenlenmiştir. Daha sonra SPSS Statistics 22.0 programına aktarılarak analiz edilmiştir. Bu aşamada öncelikle araştırma kapsamında incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilerek araştırmanın alt problemleri çözümlenmeye çalışılmıştır.

Öncelikle anaokuluna giden çocukların cinsiyet, yaş grubu, kardeş sayısı, destek kişinin varlığı, ebeveynlerinin öğrenim düzeyi, çalışma durumu ve medeni durumu gibi demografik özellikleri frekans analizi ile incelenmiştir. Daha sonra yapılacak analizlerde öncelikle nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk testi ve grafiksel değerlendirmeler ile sınanmıştır. Normal dağılım gösteren nicel verilerin iki grup karşılaştırmalarında Student t Test ve normal dağılım gösteren üç ve üzeri grupların karşılaştırmalarında One-way Anova Test kullanılmıştır. Bu analizlerde anlamlılık derecesi 0,05 olarak belirlenmiştir. Anlamlı bir farklılık söz konusu olduğunda, bu farklılığın hangi gruplar içerisinde olduğunu öğrenmek için varyansların homojenliğine bakılarak Post-hoc testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde normal dağılım gösteren değişkenlerde Pearson Korelasyon Analizi kullanılırken, söz konusu analizlerde anlamlılık katsayısı değerinin en az $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Sosyal beceri düzeyinin rekabet düzeyi üzerinde yordayıcı etkisinin olup olmadığını belirlemek için de basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlerin yanıtları için toplanan verilerin analizlerine ve bu analizden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Söz konusu analizde okul öncesi çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ve rekabet stilleri arasındaki ilişki ve bunların çeşitli değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular yer almaktadır.

4.1. Demografik Bilgiler

Bu bölümde okul öncesi çocuklarının ve ebeveynlerinin demografik bilgileri ve bu bilgilere ait frekans ve yüzdelik değerleri yer almaktadır.

4.1.1. Çocukların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo 1’de çocukların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Tablo 1: Çocukların Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Frekans ve Yüzde Değerleri

	Gruplar	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	49	41,9
	Kız	68	58,1
Yaş Grubu	3-4	19	16,2
	4-5	58	49,6
	5-6	40	34,2
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	46	39,3
	1	22	18,8
	2	36	30,8
	3 ve daha fazla	13	11,2
Destek Kişisi	Var	47	40,2
	Yok	69	59
	Cevapsız	1	9
	Toplam	117	100,0

Tablo 1 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan okul öncesi çocuklarının 49’u (%41,9) erkek ve 68’i (%58,1) kız olmakla birlikte toplam sayı 117’dir. Çocukların 19’u (%16,2) 3-4 yaş aralığında, 58’i (%49,6) 4-5 yaş aralığında ve 40’ı (%34,2) 5-6 yaş aralığındadır. Tek çocuk olanların sayısı 46 (%39,3), bir kardeşi olanların 22 (%18,8), iki

kardeşi olanların 36 (%30,8) ve üç kardeşten fazla olanların sayısı 13'tür (%11,2). Çocukların 47'sinin (%40,2) sorumluluğuna destek olan kişi var olup 69'unun (%59) ise yoktur.

4.1.2. Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo 2'de ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Tablo 2: Ebeveynlerin Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Frekans ve Yüzde Değerleri

	Gruplar	<i>f</i>	%
Anne Öğrenim Düzeyi	İlkokul	3	2,6
	Ortaokul	5	4,3
	Lise	20	17,1
	Lisans	81	69,2
	Lisansüstü	7	6,0
	Cevapsız	1	,9
Baba Öğrenim Düzeyi	İlkokul	5	4,3
	Ortaokul	3	2,6
	Lise	17	14,5
	Lisans	80	68,4
	Lisansüstü	12	10,3
	Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	81
Çalışmıyor		36	30,8
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	109	93,2
	Çalışmıyor	8	6,8
Medeni Durum	Birlikte	114	97,4
	Ayrı	3	2,6
	Toplam	117	100,0

Tablo 2'de annelerin 3'ü (%2,6) ilkokul, 5'i (%4,3) ortaokul, 20'si (%17,1) lise, 81'i (%69,2) lisans ve 7'si (%6) lisansüstü mezunudur. Babaların ise 5'i (%4,3) ilkokul, 3'ü (%2,6) ortaokul, 17'si (14,5) lise, 80'i (%68,4) lisans ve 12'si (%10,3) ise lisansüstü mezunudur.

Annelerin 81'i (%69,2) çalışmakta ve 36'sı (%30,8) çalışmamaktadır. Babaların ise 109'u (%93,2) çalışmakta ve 8'i (6,8) çalışmamaktadır. Ebeveynlerin 114'ü (%97,4) birlikte, 3'ü (2,6) ise ayrı yaşamaktadır.

4.2. Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerinin Çocukların Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi

Bu bölümde, okul öncesi çocuklarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve destek kişisi değişkenlerine göre sosyal beceri düzeyleri incelenmiştir.

4.2.1. Okul Öncesi Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 3'te çocukların cinsiyetlerine göre Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 3: Okul Öncesi Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>
Başlangıç Becerileri	Erkek	49	4,1973	,491	,671	115	,504
	Kız	68	4,1299	,565			
Akademik Destek Becerileri	Erkek	49	3,8469	,587	-	115	,033*
	Kız	68	4,0760	,551	2,158		
Arkadaşlık Becerileri	Erkek	49	3,9717	,608	-	115	,180
	Kız	68	4,1256	,608	1,349		
Duyguları Yönetme Becerileri	Erkek	49	3,4303	,941	-	115	,213
	Kız	68	3,6299	,780	1,251		
Toplam Ölçek	Erkek	49	3,8616	,589	-	115	,222
	Kız	68	3,9903	,536	1,229		

Tablo 3’te okul öncesi çocuklarının cinsiyetlerine göre sosyal beceri düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını öğrenmek için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucuna göre okul öncesi çocuklarının sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından akademik destek becerileri alt boyutu için anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$). Söz konusu farklılık kız çocuklarının lehine gerçekleşmiştir.

4.2.2. Okul Öncesi Çocuklarının Yaş Gruplarına Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 4’te çocukların yaş gruplarına göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 4: Okul Öncesi Çocuklarının Yaş Gruplarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Puan	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Baş. Be.	3-4	19	4,127	,345	G.Arası G.İçi Toplam	,042	2	,021	,071	,931
	4-5	58	4,152	,605						
	5-6	40	4,181	,508						
	Toplam	117	4,158	,534						
Aka. Des. Be.	3-4	19	3,916	,542	G.Arası G.İçi Toplam	,117	2	,058	,174	,841
	4-5	58	4,00	,631						
	5-6	40	3,972	,512						
	Toplam	117	3,980	,575						
Ark. Be.	3-4	19	3,943	,547	G.Arası G.İçi Toplam	,701	2	,351	,939	,394
	4-5	58	4,031	,695						
	5-6	40	4,159	,496						
	Toplam	117	4,061	,610						

	3-4	19	3,517	,816						
Duy. Yön. Be.	4-5	58	3,505	,967	G.Arası	,321	2	,161	,217	,805
	5-6	40	3,618	,694	G.İçi	84,171	114	,738		
	Toplam	117	3,546	,853	Toplam	84,492	116			
	.3-4	19	3,876	,481						
Toplam Ölçek	4-5	58	3,923	,639	G.Arası	,165	2	,083	,260	,772
	5-6	40	3,983	,473	G.İçi	36,284	114	,318		
	Toplam	117	3,936	,560	Toplam	36,449	116			

Tablo 4'te okul öncesi çocuklarının yaş grubu değişkeni açısından sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını öğrenmek için parametrik tekniklerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Testin sonucuna göre okul öncesi çocuklarının sosyal beceri düzeyleri yaş değişkeni açısından toplam ölçek ve tüm alt boyutlar açısından herhangi bir farklılık göstermemektedir.

4.2.3. Okul Öncesi Çocuklarının Kardeş Sayılarına Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 5'te çocukların kardeş sayılarına göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 5: Okul Öncesi Çocuklarının Kardeş Sayılarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
Puan	Kardeş Sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Baş. Be.	Tek çocuk	46	4,179	495	G.Arası G.İçi Toplam	,186	3	,062	,212	,888
	1	22	4,155	495						
	2	36	4,106	645						
	3 ve daha fazla	13	4,230	426						
	Toplam	117	4,158	534						
Aka. Des. Be.	Tek çocuk	46	4,034	574	G.Arası G.İçi Toplam	1,439	3	,480	1,466	,228
	1	22	3,765	538						
	2	36	4,062	595						
	3 ve daha fazla	13	3,923	546						
	Toplam	117	3,980	575						
Ark. Be.	Tek çocuk	46	3,938	646	G.Arası G.İçi Toplam	1,398	3	,466	1,258	,292
	1	22	4,185	543						
	2	36	4,158	639						
	3 ve daha fazla	13	4,017	460						
	Toplam	117	4,061	610						
Duy. Yön. Be.	Tek çocuk	46	3,420	938	G.Arası G.İçi Toplam	1,464	3	,488	,664	,576
	1	22	3,681	812						
	2	36	3,638	746						
	3 ve daha fazla	13	3,506	913						
	Toplam	117	3,546	853						
Toplam Ölçek	Tek çocuk	46	3,893	571	G.Arası G.İçi Toplam	,202	3	,067	,210	,889
	1	22	3,946	545						
	2	36	3,991	590						
	3 ve daha fazla	13	3,919	511						
	Toplam	117	3,936	560						

Tablo 5'te kullanılan ANOVA testinin sonucuna göre okul öncesi çocuklarının sosyal beceri düzeyleri kardeş sayısı açısından toplam

ölçek ve tüm alt boyutlar açısından herhangi bir farklılık göstermemektedir.

4.2.4. Okul Öncesi Çocuklarının Destek Kişisinin Varlığına Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 6’da çocukların destek kişisinin varlığı açısından Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 6: Okul Öncesi Çocuklarının Destek Kişisinin Varlığına Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Destek Kişisi	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Başlangıç Becerileri	Var	47	4,211	,558	,744	114	,459
	Yok	69	4,136	,509			
Akademik Destek Becerileri	Var	47	4,058	,628	1,092	114	,277
	Yok	69	3,940	,527			
Arkadaşlık Becerileri	Var	47	4,062	,713	-,050	114	,960
	Yok	69	4,068	,536			
Duyguları Yönetme Becerileri	Var	47	3,562	1,002	,077	114	,938
	Yok	69	3,549	,741			
Toplam Ölçek	Var	47	3,973	,656	,470	114	,639
	Yok	69	3,923	,482			

Tablo 6 incelendiğinde çocukların destek kişinin varlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasında toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.3. Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerinin Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi

Bu bölümde okul öncesi çocuklarının anne-babalarının öğrenim düzeyi ve çalışma durumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

4.3.1. Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 7’de çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 7: Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Anne Öğr. Düzeyi	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Baş. Be.	İlkokul	3	4,722	,254	G.Arası G.İçi Toplam	31,260	4	,409	1,453	,221
	Ortaokul	5	3,850	,624						
	Lise	20	4,212	,379						
	Lisans	81	4,127	,559						
	Lisansüstü	7	4,261	,543						
	Toplam	116		,534						
				4,153						

Aka. Des. Be.	İlkokul	3	4,472	,914	G.Arası G.İçi Toplam	2,253	4	,563	1,734	,148
	Ortaokul	5	3,533	,863						
	Lise	20	4,079	,478						
	Lisans	81	3,980	,566						
	Lisansüstü	7	3,761	,477						
	Toplam	116	3,977	,577						
Ark. Be.	İlkokul	3	4,589	,710	G.Arası G.İçi Toplam	2,919	4	,730	2,016	,097
	Ortaokul	5	3,600	1,119						
	Lise	20	4,215	,473						
	Lisans	81	4,008	,596						
	Lisansüstü	7	4,274	,494						
	Toplam	116	4,057	,612						
Duy. Yön. Be.	İlkokul	3	4,083	,916	G.Arası G.İçi Toplam	5,268	4	1,317	1,857	,123
	Ortaokul	5	2,650	1,165						
	Lise	20	3,641	,671						
	Lisans	81	3,535	,867						
	Lisansüstü	7	3,714	,680						
	Toplam	116	3,540	,854						
Toplam Ölçek	İlkokul	3	4,466	,656	G.Arası G.İçi Toplam	2,516	4	,629	2,071	,089
	Ortaokul	5	3,408	,898						
	Lise	20	4,037	,424						
	Lisans	81	3,912	,555						
	Lisansüstü	7	4,003	,506						
	Toplam	116	3,932	,561						

Tablo 7 incelendiğinde çocukların annelerinin öğrenim düzeyleri ile Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve tüm alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.3.2. Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 8’de çocukların babalarının öğrenim düzeylerine göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 8: Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Baba Öğr. Düzeyi	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Baş. Be.	İlkokul	5	4,233	,732	G.Arası G.İçi Toplam	,453	4	,113	,388	,817
	Ortaokul	3	3,805	,678						
	Lise	17	4,147	,470						
	Lisans	80	4,159	,550						
	Lisansüstü	12	4,222	,440						
	Toplam	117	4,158	,534						
Aka. Des. Be.	İlkokul	5	4,150	,913	G.Arası G.İçi Toplam	1,425	4	,356	1,079	,370
	Ortaokul	3	3,833	1,040						
	Lise	17	3,946	,560						
	Lisans	80	4,026	,547						
	Lisansüstü	12	3,687	,502						
	Toplam	117	3,980	,575						
Ark. Be.	İlkokul	5	4,184	,975	G.Arası G.İçi Toplam	,387	4	,097	,253	,907
	Ortaokul	3	3,794	1,423						
	Lise	17	4,104	,494						
	Lisans	80	4,065	,596						
	Lisansüstü	12	3,987	,524						
	Toplam	117	4,061	,610						
Duy. Yön. Be.	İlkokul	5	3,566	1,141	G.Arası G.İçi Toplam	,482	4	,120	,160	,958
	Ortaokul	3	3,277	1,900						
	Lise	17	3,441	,729						
	Lisans	80	3,569	,846						
	Lisansüstü	12	3,597	,765						
	Toplam	117	3,546	,853						
Toplam Ölçek	İlkokul	5	4,033	,897	G.Arası G.İçi Toplam	,336	4	,084	,260	,903
	Ortaokul	3	3,677	1,171						
	Lise	17	3,909	,489						
	Lisans	80	3,955	,542						
	Lisansüstü	12	3,873	,529						
	Toplam	117	3,936	,560						

Tablo 8 incelendiğinde çocukların babalarının öğrenim düzeyleri ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve tüm alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.3.3. Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 9’da çocukların annelerinin çalışma durumuna göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 9: Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t Testi Sonuçları

Puan	Anne Çalışma Durumu	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Başlangıç Becerileri	Çalışıyor	81	4,157	,518	-,022	115	,983
	Çalışmıyor	36	4,159	,577			
Akademik Destek Becerileri	Çalışıyor	81	4,025	,596	1,291	115	,199
	Çalışmıyor	36	3,877	,518			
Arkadaşlık Becerileri	Çalışıyor	81	4,027	,624	-,892	115	,374
	Çalışmıyor	36	4,136	,580			
Duyuları Yönetme Becerileri	Çalışıyor	81	3,481	,836	-	115	,219
	Çalışmıyor	36	3,692	,885	1,235		
Toplam Ölçek	Çalışıyor	81	3,923	,561	-,385	115	,701
	Çalışmıyor	36	3,966	,565			

Tablo 9 incelendiğinde çocukların annelerinin çalışma durumu ile sosyal beceri düzeyleri arasında toplam ölçek ve tüm alt boyutlar açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.3.4. Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Çalışma Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Tablo 10'da çocukların babalarının çalışma durumuna göre Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 10: Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Çalışma Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Baba Çalışma Durumu	N	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Başlangıç Becerileri	Çalışıyor	109	4,138	,523	-	115	,141
	Çalışmıyor	8	4,427	,649	1,482		
Akademik Destek Becerileri	Çalışıyor	109	3,974	,567	-,365	115	,715
	Çalışmıyor	8	4,052	,709			
Arkadaşlık Becerileri	Çalışıyor	109	4,062	,600	,062	115	,950
	Çalışmıyor	8	4,048	,788			
Duyguları Yönetme Becerileri	Çalışıyor	109	3,552	,855	,301	115	,764
	Çalışmıyor	8	3,458	,871			
Toplam Ölçek	Çalışıyor	109	3,932	,549	-,312	115	,755
	Çalışmıyor	8	3,996	,736			

Tablo 10 incelendiğinde çocukların babalarının çalışma durumları ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve tüm alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.4. Okul Öncesi Çocuklarının Rekabet Düzeylerinin Çocukların Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi

Bu bölümde okul öncesi çocuklarının rekabet düzeyleri ile cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve destek kişisi değişkenleri arasındaki ilişkiler ele alınmıştır.

4.4.1. Okul Öncesi Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 11’de çocukların cinsiyet değişkenine göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 11: Okul Öncesi Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>t</i> Testi		
					<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	Erkek	49	3,976	,693	,193	115	,847
	Kız	68	3,954	,547			
Göreve Yönelik Rekabet	Erkek	49	3,990	,752	,791	115	,431
	Kız	68	3,887	,649			
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Erkek	49	3,738	,971	-	115	,652
	Kız	68	3,818	,934	,452		
Toplam Ölçek	Erkek	49	3,901	,666	,130	115	,897
	Kız	68	3,886	,562			

Tablo 11 incelendiğinde çocukların cinsiyet değişkenine göre rekabet düzeylerinde toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4.4.2. Okul Öncesi Çocuklarının Yaş Gruplarına Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 12’de çocukların yaş gruplarına göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 12: Okul Öncesi Çocuklarının Yaş Gruplarına Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Puan	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	3-4	19	3,736	,649						
	4-5	58	4,059	,628	G.Arası	1,554	2	,777	2,129	,124
	5-6	40	3,931	,543	G.İçi	41,603	114	,365		
	Toplam	117	3,963	,609	Toplam	43,157	116			
Göreve Yönelik Rekabet.	3-4	19	3,719	,640						
	4-5	58	3,993	,706	G.Arası	1,078	2	,539	1,124	,329
	5-6	40	3,939	,694	G.İçi	54,693	114	,480		
	Toplam	117	3,930	,693	Toplam	55,771	116			
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	3-4	19	3,745	,843						
	4-5	58	3,752	1,007	G.Arası	,258	2	,129	,142	,868
	5-6	40	3,850	,920	G.İçi	103,689	114	,910		
	Toplam	117	3,784	,946	Toplam	103,948	116			
Toplam Ölçek	3-4	19	3,733	,576						
	4-5	58	3,935	,618	G.Arası	,592	2	,296	,804	,450
	5-6	40	3,906	,603	G.İçi	41,981	114	,368		
	Toplam	117	3,892	,605	Toplam	42,572	116			

Tablo 12 incelendiğinde çocukların rekabet düzeyleri yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.4.3. Okul Öncesi Çocuklarının Kardeş Sayılarına Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 13'te çocukların kardeş sayılarına göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 13: Okul Öncesi Çocuklarının Kardeş Sayılarına Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Kardeş Sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	Tek çocuk	46	4,000	,647	G.Arası G.İçi Toplam	1,936	3	,645	1,769	,157
	1	36	4,027	,478						
	2	13	4,096	,643						
	3 ve +		3,963	,609						
	Toplam									
Göreve Yönelik Rekabet.	Tek çocuk	46	3,956	,735	G.Arası G.İçi Toplam	2,204	3	,735	1,550	,206
	1	36	4,046	,720						
	2	13	3,980	,573						
	3 ve +		3,930	,693						
	Toplam									
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Tek çocuk	46	4,054	,875	G.Arası G.İçi Toplam	9,115	3	3,038	3,620	,016*
	1	36	3,287	1,053						
	2	13	3,708	,842						
	3 ve +		3,784	,946						
	Toplam									

	Tek	46 4,000 ,616		3,326				
	çocuk	22 3,548 ,568		39,246	3	1,109	3,193	,026*
Toplam	1	36 3,927 ,610	G.Arası	42,572	113	,347		
Ölçek	2	13 3,987 ,441	G.İçi					
	3 ve +	3,892 ,605	Toplam		116			
	Toplam							

Tablo 13 incelendiğinde okul öncesi çocuklarının rekabet düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre toplam ölçek ve baskınlık korunumu hiyerarşisi alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bu bulgunun ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla post-hoc analizleri yapılmıştır. Varyansların homojenliğinin denetlenmesi sonucunda homojen dağılım tespit edilmiş ve Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14: Okul Öncesi Çocuklarının Rekabet Düzeylerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

		Kardeş Sayısı (I)	Kardeş Sayısı (J)	Ortalama Farkı (I-J)	p	
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Tek çocuk	1	2	,766*	,018	
		2	3 ve +	,346	,414	
		3 ve +		,169	,951	
	1	Tek çocuk	2	3 ve +	-,766*	,018
		2			-,420	,415
		3 ve +			-,596	,330
	2	Tek çocuk	1	3 ve +	-,346	,414
		1			,420	,415
		3 ve +			-,176	,949
	3 ve daha fazla	Tek çocuk	1	2	-,169	,951
		1			,596	,330
		2			,176	,949
Tek çocuk	1	2	3 ve +	,454*	,036	
	2			,076	,953	
	3 ve +			,016	1,000	
1	Tek çocuk	2		-,454*	,036	
	2			-,378	,137	

Toplam Ölçek		3 ve +	-,438	,217
	2	Tek çocuk	-,076	,953
		1	,378	,137
		3 ve +	-,059	,992
	3	Tek çocuk	-,016	1,000
		1	,438	,217
		2	,059	,992

Tablo 14 incelendiğinde okul öncesi çocuklarının rekabet düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası Post-Hoc Scheffe testi sonucunda hem toplam ölçek hem de baskınlık korunumu hiyerarşisi alt boyutunda olmak üzere kardeşe sahip olmayan çocuklar ile bir kardeşe sahip olan çocuklar arasında kardeşi olmayan çocuklar lehine istatistiksel olarak ($p < ,05$) anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, kardeşi olmayan çocukların bir kardeşe sahip olan çocuklara göre daha fazla rekabetçi davranış sergilediklerini ortaya koymaktadır. Bunun dışında diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.4.4. Okul Öncesi Çocuklarının Destek Kişisinin Varlığına Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 15'te çocukların destek kişinin varlığına göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 15: Okul Öncesi Çocuklarının Destek Kişisinin Varlığına Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Destek Kişisi	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					<i>t</i>	Sd	P
Başkalarına Odaklı Rekabet	Var	47	3,949	,516	-,291	114	,772
	Yok	69	3,983	,667			
Göreve Yönelik Rekabet	Var	47	3,978	,685	,552	114	,582
	Yok	69	3,906	,703			
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Var	47	4,074	,930	2,705	114	,008*
	Yok	69	3,603	,912			
Toplam Ölçek	Var	47	4,000	,556	1,496	114	,137
	Yok	69	3,831	,628			

Tablo 15 incelendiğinde çocukların destek kişisinin varlığı ile baskınlık korunumu hiyerarşisi alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p < 0,05$). Çocuğun bakımı için destek veren bir kişi olduğunda çocukların baskınlık elde etmek istedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.5. Okul Öncesi Çocuklarının Rekabet Düzeylerinin Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi

Bu bölümde okul öncesi çocuklarının anne-babalarının öğrenim düzeyi ve çalışma durumları ile rekabet düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

4.5.1. Okul Öncesi Çocuklarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 16’da çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 16: Okul Öncesi Çocuklarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Puan	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
	Anne Öğr. Düzeyi	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	İlkokul	3	4,125	,500	G.Arası G.İçi Toplam	,768 41,875 42,644	4 111 115	,192 ,377	,509	,729
	Ortaokul	5	3,791	,702						
	Lise	20	3,893	,457						
	Lisans	81	4,010	,644						
	Lisansüstü	7	3,767	,609						
	Toplam	116	3,969	,608						
Göreve Yönelik Rekabet.	İlkokul	3	4,444	,751	G.Arası G.İçi Toplam	,992 54,233 55,225	4 111 115	,248 ,489	,508	,730
	Ortaokul	5	4,020	,807						
	Lise	20	3,879	,707						
	Lisans	81	3,919	,703						
	Lisansüstü	7	3,809	,485						
	Toplam	116	3,924	,692						
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	İlkokul	3	4,555	,769	G.Arası G.İçi Toplam	2,702 100,462 103,164	4 111 115	,675 ,905	,746	,563
	Ortaokul	5	3,566	,846						
	Lise	20	3,900	1,007						
	Lisans	81	3,749	,954						
	Lisansüstü	7	3,571	,832						
	Toplam	116	3,777	,947						
Toplam Ölçek	İlkokul	3	4,375	,654	G.Arası G.İçi Toplam	,965 41,516 42,481	4 11 115	,241 ,374	,645	,632
	Ortaokul	5	3,792	,666						
	Lise	20	3,891	,607						
	Lisans	81	3,893	,612						
	Lisansüstü	7	3,716	,551						
	Toplam	116	3,890	,607						

Tablo 16’da incelendiğinde çocukların rekabet düzeyleri ile annelerinin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

4.5.2. Okul Öncesi Çocuklarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 17’de çocukların babalarının öğrenim düzeylerine göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulguları yer almaktadır.

Tablo 17: Okul Öncesi Çocuklarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Puan	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri	ANOVA Sonuçları								
		Baba Öğr. Düzeyi	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	İlkokul	5	4,075	,504	G.Arası G.İçi Toplam	3,900 39,257 43,157	4	,975 ,351 116	2,782	,030*
	Ortaokul	3	3,541	,753						
	Lise	17	3,735	,489						
	Lisans	80	4,072	,621						
	Lisansüstü	12	3,614	,504						
	Toplam	117	3,963	,609						
Göreve Yönelik Rekabet.	İlkokul	5	4,166	,677	G.Arası G.İçi Toplam	1,380 54,392 55,771	4	,345 ,486 116	,710	,587
	Ortaokul	3	3,444	1,228						
	Lise	17	3,936	,710						
	Lisans	80	3,957	,687						
	Lisansüstü	12	3,763	,613						
	Toplam	117	3,930	,693						
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	İlkokul	5	3,966	1,056	G.Arası G.İçi Toplam	,570 103,378 103,948	4	,142 ,923 116	,154	,961
	Ortaokul	3	3,444	1,387						
	Lise	17	3,803	,864						
	Lisans	80	3,791	,978						
	Lisansüstü	12	3,722	,826						
	Toplam	117	3,784	,946						

	İlkokul	5	4,069	,654						
	Ortaokul	3	3,476	1,055						
Toplam	Lise	17	3,825	,615	G.Arası	1,381	4	,345	,939	,444
Ölçek	Lisans	80	3,940	,600	G.İçi	41,191	112	,368		
	Lisansüstü	12	3,700	,498	Toplam	42,572	116			
	Toplam	117	3,892	,605						

Tablo 17 incelendiğinde okul öncesi çocuklarının başkalarına odaklı rekabet düzeyleri baba öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bu bulgunun ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla post-hoc analizleri yapılmıştır. Varyansların homojenliğinin denetlenmesi sonucunda homojen dağılım tespit edilmiş ve LSD testi uygulanmıştır. LSD testi sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18: Okul Öncesi Çocuklarının Rekabet Düzeylerinin Baba Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan LSD Testi Sonuçları

	Baba Öğrenim Düzeyi (I)	Baba Öğrenim Düzeyi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	p
Baskalarına Odaklı Rekabet	İlkokul	Ortaokul	,533	,220
		Lise	,339	,262
		Lisans	,002	,994
		Lisansüstü	,460	,147
	Ortaokul	İlkokul	-,533	,220
		Lise	-,193	,603
		Lisans	-,531	,130
		Lisansüstü	-,072	,849
	Lise	İlkokul	-,339	,262
		Ortaokul	,193	,603
		Lisans	-,337*	,035
		Lisansüstü	,120	,590
	Lisans	İlkokul	-,002	,994
		Ortaokul	,531	,130
		Lise	,337*	,035
		Lisansüstü	,458*	,014
Lisansüstü	İlkokul	-,460	,147	
	Ortaokul	,072	,849	
	Lise	-,120	,590	
	Lisans	-,458*	,014	

Tablo 18 incelendiğinde okul öncesi çocuklarının rekabet düzeylerinin baba öğrenim düzeyleri değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası Post-Hoc LSD testi sonucunda başkalarına odaklı rekabet alt boyutunda babalarının öğrenim düzeyi lisans olan çocuklar ile babalarının öğrenim düzeyi lise ve lisansüstü olan çocuklar arasında babalarının öğrenim düzeyi lisans olan çocuklar lehine istatistiksel olarak ($p < ,05$) anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum babası lisans mezunu olan çocukların babaları lise ve lisansüstü mezunu çocuklara göre daha fazla başkalarına odaklı rekabet davranışı gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bunun dışında diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.5.3. Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 19’da çocukların annelerinin çalışma durumuna göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 19: Okul Öncesi Çocuklarının Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin t Testi Sonuçları

Puan	Anne Çalışma Durumu	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Baskalarına Odaklı Rekabet	Çalışıyor	81	3,964	,637	,031	115	,975
	Çalışmıyor	36	3,960	,552			
Göreve Yönelik Rekabet	Çalışıyor	81	3,960	,719	,714	115	,477
	Çalışmıyor	36	3,861	,635			
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Çalışıyor	81	3,802	,977	,300	115	,765
	Çalışmıyor	36	3,745	,884			

Toplam Ölçek	Çalışıyor	81	3,909	,636	,439	115	,662
	Çalışmıyor	36	3,855	,536			

Tablo 19 incelendiğinde çocukların rekabet düzeylerinin annelerinin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.5.4. Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Çalışma Durumuna Göre Rekabet Düzeyleri

Tablo 20’de çocukların babalarının çalışma durumuna göre Okul Öncesi Rekabet Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 20: Okul Öncesi Çocuklarının Babalarının Çalışma Durumuna Göre Rekabet Düzeylerine İlişkin *t* Testi Sonuçları

Puan	Baba Çalışma Durumu	N	\bar{x}	ss	<i>t</i> Testi		
					<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Başkalarına Odaklı Rekabet	Çalışıyor	109	3,962	,602	-,026	115	,979
	Çalışmıyor	8	3,968	,749			
Göreve Yönelik Rekabet	Çalışıyor	109	3,897	,672	-	115	,060
	Çalışmıyor	8	4,375	,862			
Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi	Çalışıyor	109	3,874	,959	-	115	,068
	Çalışmıyor	8	4,375	,452			
Toplam Ölçek	Çalışıyor	109	3,867	,606	-	115	,094
	Çalışmıyor	8	4,239	,501			

Tablo 20 incelendiğinde okul öncesi çocuklarının rekabet düzeylerinin annelerinin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.6. Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Rekabet Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Analizi

4.6.1. Pearson Korelasyon Analizi

Bu bölümde araştırma kapsamında okul öncesi eğitimine devam eden çocukların dört alt boyuttan oluşan sosyal beceri düzeyleri ile üç alt boyuttan oluşan rekabet stilleri arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21: Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Rekabet Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Katsayısına İlişkin Bulgular

Değişkenler	Başkalarına Odaklı Rekabet		Göreve Yönelik Rekabet		Baskınlık Korunumu Hiyerarşisi		Rekabet (Toplam)	
	r	p	r	p	r	p	r	p
Başlangıç Becerileri	,104	,266	,245	,008**	,104	,267	-	-
Akademik Destek Becerileri	,190	,020*	,334	,000**	,124	,185	-	-
Arkadaşlık Becerileri	,083	,376	,248	,007**	-,066	,481	-	-
Duyguları Yönetme Becerileri	-,006	,949	,221	,017*	-,011	,910	-	-
Sosyal Beceri (Toplam)	-	-	-	-	-	-	,162	,080

Tablo 21 incelendiğinde;

- Başlangıç becerileri alt boyutu ile göreve yönelik rekabet alt boyutu arasında istatistiksel olarak 0.01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre çocukların başlangıç becerileri arttıkça göreve yönelik rekabet etme durumları da artmaktadır ($r=,245$).
- Akademik destek becerileri alt boyutu ile başkalarına odaklı rekabet alt boyutu arasında istatistiksel olarak 0.05 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde çok zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre çocukların akademik destek becerileri arttıkça başkalarına odaklı rekabet etme durumları da artmaktadır ($r=,190$). Aynı zamanda akademik destek becerileri alt boyutu ile göreve yönelik rekabet alt boyutu arasında istatistiksel olarak 0.01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçla birlikte akademik destek becerisi artan çocuğun göreve yönelik rekabet etme durumu da artmaktadır ($r=,334$).
- Arkadaşlık becerileri alt boyutu ile göreve yönelik rekabet alt boyutu arasında istatistiksel olarak 0.01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre çocukların arkadaşlık becerileri arttıkça göreve yönelik rekabet etme durumları da artmaktadır ($r=,248$).
- Duyguları yönetme becerileri alt boyutu ile göreve yönelik rekabet alt boyutu arasında istatistiksel olarak 0.05 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu

sonuca göre çocukların duyguları yönetme becerileri arttıkça göreve yönelik rekabet etme durumları da artmaktadır ($r=221$).

- Aynı zamanda Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği toplam puanı ile Okul Öncesi Rekabet Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0.05$). Tüm bu sonuçlara ek olarak tespit edilen ilişkiler dışında diğer alt boyutlar arasında herhangi bir anlamlı ilişki saptanmamıştır.

4.6.2. Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Tablo 22’de çocukların sosyal becerinin rekabet düzeyini yordama gücünü değerlendirmek amacıyla yapılan tekli regresyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 22: Sosyal Beceri Değişkeninin Rekabet Düzeyi Üzerine Yordayıcılığını Değerlendirmek İçin Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	β	t	p
Sabit	3,202		8,100	,000
Sosyal Beceri (Toplam)	,175	,162	1,764	,080

Tablo 22 incelendiğinde sosyal beceri değişkeninin çocukların rekabet düzeyi üzerine herhangi bir anlamlı yordayıcılığı bulunmamaktadır ($p>0,05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi çocuklarının beceri düzeyleri ile rekabet düzeyleri arasında olan ilişkiyi çeşitli bireysel değişkenlere

göre tespit etmektedir. Araştırmanın temel ve alt problemlerinin çözümüne yönelik elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiş ve literatür kapsamında tartışılmıştır.

- **Çocukların Bireysel ve Ebeveyn Özellikleriyle Sosyal Beceri ve Rekabet İlişisine Dair Bulguların Tartışılması**

Çocukların sosyal becerilerinin ve rekabet düzeylerinin; yaş, cinsiyet, kardeş sayısı ve çocuğa bakımı için destek olan kişinin varlığına bağlı farklılıklar gösterip göstermediğine istinaden ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- Çocukların cinsiyeti ile sosyal beceri alt boyutu olan akademik destek becerileri arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamaktadır. Sonuca bakıldığında kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha fazla akademik destek becerilerine sahip olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlar için böyle bir farklılık görülmemekle birlikte bu farklılığın olmayışını Öztürk (2008)'ün çocukların sosyal becerileri üzerine yaptığı araştırmada cinsiyet değişkeni dışında etki edebilecek farklı faktörlerin olabileceğidir. (Örneğin, çocukların daha demokratik bir tutuma sahip olan ailesinin olması veya daha nitelikli bir okul öncesi eğitimi almış olması sosyal-duygusal anlamda gelişme göstererek benzer seviyeye gelebilmiş olmalarıdır) Çocukların cinsiyeti ile rekabet düzeyleri arasında toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Balat, Akman, Çiftçi ve Arslan (2017)'in literatürde yer alan araştırmasının sonuçlarına göre de

okul öncesi çocukların cinsiyetlerine göre sergiledikleri üç boyutlu rekabet davranışının farklılaşmadığı görülmektedir. Yenidünya (2005)'nin lise öğrencilerindeki rekabetçi tutum ile benlik saygısı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin rekabetçi tutumların cinsiyet açısından farklılaşmadığı söz konusudur. Akbayırlı (1998)'nin rekabetçi tutum ile ilgili bir ölçek geliştirme çalışmasında ise rekabetçi tutum açısından kızlar ve erkekler arasında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve cinsiyete göre rekabetçi tutumun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Fakat farklı olarak Paquette vd., (2013) araştırmasında okul öncesi çocukların cinsiyetlerine göre sergiledikleri rekabet stillerinin farklılaşmakta olduğu; özellikle göreve yönelik rekabet davranışında kızların erkeklere göre daha fazla rekabetçi tavır sergiledikleri tespit edilmiştir.

- Çocukların yaş grubu değişkeni ile sosyal beceri düzeyleri ve rekabet düzeyleri arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Öztürk (2019)'ün araştırmasının sonucuna göre de okul öncesi eğitim gören çocukların yaş değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Kardeş sayısı değişkenine göre ise çocukların rekabet düzeyleri için toplam ölçek ve baskınlık korunumu hiyerarşisi alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık ortaya çıkmaktadır. Araştırmada kardeşe sahip olmayan çocukların bir kardeşe sahip olan çocuklara göre rekabet davranışlarının fazla olduğu sonucuna varılmıştır ve aynı

zamanda daha baskın olma çabası içindedirler. Kardeş sayısı değişkenine göre ise çocukların sosyal beceri düzeylerinde herhangi bir farklılaşma söz konusu değildir.

- Çocukların sosyal beceri düzeylerinin anne ve babalarının öğrenim düzeyine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Yaşar (2015)'ın araştırmasında da okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne ve babalarının öğrenim durumlarına göre sosyal becerilerinin farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Rekabet düzeyleri ise annelerin öğrenim durumuna göre farklılık göstermezken babalarının öğrenim durumuna göre farklılaşmaktadır. Çocukların başkalarına odaklı rekabet davranışları babalarının öğrenim düzeyi lise olan çocuklar ile babalarının öğrenim düzeyi lisans ve lisansüstü olan çocuklar arasında farklılık göstermektedir. Babası lise mezunu olan çocukların, babası lisans ve lisansüstü mezunu olan çocuklara göre daha fazla rekabet odaklı davranış sergiledikleri belirlenmiştir.
- Çocukların sosyal beceri ve rekabet düzeyleri anne ve babalarının çalışma durumlarına göre farklılaşmamaktadır.
- Destek kişinin varlığına göre ise çocukların sosyal becerilerinde herhangi bir farklılaşma söz konusu değildir. Fakat çocukların destek kişinin varlığına göre rekabet düzeyi alt boyutu olan baskınlık korunumu hiyerarşisi farklılık göstermektedir. Destek olan kişinin varlığına göre çocukların baskınlık kurma çabası içine girdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

• Çocukların Sosyal Becerileri ile Rekabetçi Tutumları Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Çocukların göreve yönelik rekabet düzeyleri ile, başlangıç becerisi, akademik destek ve duyguları yönetme becerileri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiye göre;

- Başlangıç becerisi olan; tanışma, kendini tanıtmaya, duygularını ifade etme ve soru sorma gibi becerileri artan çocukların,
- Akademik destek becerisi olan; dinleme, söz alma ve yönergelere uyma gibi becerileri artış gösteren çocukların,
- Arkadaşlık becerisi olan; arkadaşlarıyla iş birliği yapma, paylaşma, takdir etme ve yardımlaşma becerileri artan çocukların,
- Ve son olarak duyguları yönetme becerisi olan; baş etme, sakin kalma, erteleme ve düşünme gibi becerileri artış gösteren çocukların göreve yönelik rekabetçi tutumları artmaktadır.

Bir başka boyut olan başkalarına odaklı rekabet etme tavırlarıyla da akademik destek becerileri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Cevap verme, çözüm üretme ve eleştiriye açık olma gibi becerileri artış gösteren çocukların başkalarına odaklı rekabetçi tutumları da artmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen bulgulara göre; dengeli düzeyde ortaya konulan rekabetçi davranışların, çocukların sosyal becerilerinin gelişmesinde yordayıcı bir etkiye sahip olabileceğidir.

Çocukların başarıya ulaşmalarında pozitif rekabetçiliğin gücü dikkate alındığında, bunu geliştirmek adına gerekli eğitim yaklaşımları oluşturularak, çocukları başarmaya ve olumlu benlik algısı kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adler, A.,(1995). Yaşama Sanatı. (Çev. Kamuran Şipal) 4.Basım, İstanbul: Say Yayınları.
- Akbayırılı Y. B. (1998). Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ): Geliştirilmesi, Güvenirliliği Ve Geçerliği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitimi Program Örnekleri. İstanbul: Morpa Yayıncılık. 1. Baskı, 14-21.
- Alpoğuz D. U. (2014). Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Anlıak Ş. (2004). Farklı Eğitim Yaklaşımları Uygulayan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kişilerarası Bilişsel Problem Çözme Becerisi Programının Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Asunakutlu T., Temel K. E. ve Dirlik S. (2010). İnteraktif Karar Kuramı Bağlamında Rekabetin Nedenselliği Üzerine Bir Çözümleme. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (1), 115-127.
- Avcıoğlu, H. (2003). Okulöncesi Dönemdeki Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretilmesinde İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi ile Sunulan Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. Kuşadası, Türkiye.
- Avcıoğlu, H. (2005). Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bacanlı, H.(Ed.) (1999). Sosyal Beceri Eğitimi İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bakhla A. K., Sinha P., Sharan R., Binay Y., Verma, V. ve Chaudhury, S. (2013). Anxiety in school students: Role of parenting and gender. Industrial Psychiatry Journal, 22 (2), 131-137.

- Bal Y. (2012). Rekabet Stratejilerinin İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarına Etkisi ve Bir Araştırma. İstanbul Yönetim Dergisi, 23(72), 48-76.
- Balay R. (2004). Küreselleşme Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 61-82.
- Başal, H.A. (2003). Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim?. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul
- Bauman, Z. (2010). Sosyolojik Düşünmek. Çev. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bilbey-Akbayırılı, Y. (1998). Bir Ölçek Geliştirme Çabası: Rekabetçi Tutum Ölçeği; Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliği (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bilici, H.C. (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Duygusal Uyumları, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Rekabet Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bülbül, N. (2019). Okul Öncesi Eğitimine Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Rekabet Stilleri İle Çocuklara Yönelik Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki Düzeyi (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Cüceloğlu D. (2014). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 28.Basım.
- Damon W. (2006). Socialization and Individuation. Gerald Handel (Ed.), Childhood Socialization (S.11-20). New Jersey: Aldine Transaction.
- Dişçi, S. (2019). Okul Öncesi Dönemde Çocukların Sosyal Değerleri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2011). Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi. Ankara: Vize Yayınları.
- Fromm, E. (1987). İtaatsizlik Üzerine Denemeler. (Çev. Ayşe Sayın) İstanbul: Yaprak Yayınları.
- Gander M.J. ve Gardiner H.W (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Yayıma Hazırlayan: Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi.

- Gençtan, E.,(1995). Normal Dışı Davranışlar. 11.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Giota, J. (2010). Multidimensional And Hierarchical Assessment Of Adolescents“ Motivation İn School. Scandinavian Journal of Educational Research, 54(1), 83–97.
- Gülay, H., Akman, B. (2009). Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler. 1.Basım. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Güngör, A. (2005). Toplumsal ve Duygusal Gelişim, Gelişim ve Öğrenme (Edt. Ulusoy, A.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürüz, D. Ve Temel-Eğimli. A. (2011). Kişilerarası İletişim- Bilgiler-Etkiler-Engeller. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Güzel, B. ve Kurtulan, B. (2017). Erken Çocukluk Dönemi (4-7 Yaş) Bilişsel Beceriler İle Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İnce lenmesi. Turkish Studies (Elektronik), 12(28), 381-408.
- Horney, K. (1986). Günümüzün Nevrotik İnsanı. (Çev. A.Erdem Bagatur) İstanbul: Yaprak Yayınları.
- Horney K. (1991). Ruhsal Çatışmalarımız. (Çev. Selçuk Budak) Ankara: Öteki Yayınevi.
- Horney K. (2007). Çağımızın Nevrotik kişiliği. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Karoğlu, H. ve Ünüvar, P. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri Ve Sosyal Beceri Düzeyleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 43 Sayfa: 231-254.
- Karasar, N. (1980). Bilimsel Araştırma Yöntemi (32. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kurtulan, B. (2015). Erken Çocukluk Döneminde (4–7 Yaş) Bilişsel Beceriler ile Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Morgan, C.T. (1980). Psikolojiye Giriş Ders Kitabı. 3.Basım, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Kılıç-Çakmak, E., Özyürek, A., ... Karayol, S. (2014). Okul Öncesi Sosyal Beceri

- Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formunun Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum. Cilt 3, Sayı 8.
- Özdemir-Topaloğlu, A. (2013). Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztürk, A. (2008). Okulöncesi Eğitimin İlköğretim 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztürk, F. D. (2019). Okul Öncesi 4-6 Yaş Grubu Çocukların Bağlanma Stilleri ile Sosyal Beceri Düzeyi ve Oyun Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Paquette, D., Gagnon, M. N., Bouchard, L., Bigras, M., & Schneider, B. H. (2013). A New Tool To Explore Children's Social Competencies: The Preschool Competition Questionnaire. *Child Development Research*.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2003). Okul Öncesi Eğitimin İlke Ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1): 281-288.
- Sak R., Şahin Sak, İ.T., Atli, S. ve Şahin, B.K. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Sheridan, S. & Williams, P. (2006). Constructive Competition İn Preschool. *Journal Of Early Childhood Research*, 4(3), 291-310
- Sönmez, S. (2016). Erken Çocukluk Döneminde Bireysel ve İkili Grup Etkinlik Performans Algıları: Karşılaştırmalı Deneysel Bir İnceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (51), 323-333
- Stipek D., Recchia, S., McClintic, S., & Lewis, M. (1992). Self-Evaluation İn Young Children. *Monographs Of The Society For Research İn Child Development*, 57 (1), 1-95.
- Tsiakara, A. & Digelidis, N. (2012). Ways Preschool Children Aged 4–5 Years Old Express Theirdesire To Excel. *European Psychomotricity Journal*, 4, 41–48.

- Tsiakara, A., & Digelidis, N. (2014). Assessing Preschool Children's Competitive Behaviour: An Observational System. *Early Child Development and Care*, 184 (11), 1648-1660.
- Uyanık-Balat, G., Akman, B. ve Arslan-Çiftçi, H. (2017). Okul Öncesi Rekabet Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(10), 59-71.
- Yaşar Ekici, F. (2015). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri İle Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Black Sea Journal Of Social Sciences (Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı)*, 7(1), 223-259.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuğumuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2018). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Tem Kitabevi.
- Yenidünya A. (2005). *Lise Öğrencilerinde Rekabetçi Tutum, Benlik Saygısı ve Akademik Başarı İlişkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksel, G. (1999). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2(11), 37-47.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*, (1. Baskı). Ankara: Asil Yayıncılık.